

Problémy při výuce češtiny

Rusky mluvící žáci/studenti

Výslovnost

- ř, h (místo kniha.... kniga, tento problém nemají studenti z Ukrajiny nebo Běloruska, kde se h v abecedě vyskytuje)
- silné měkčení e po de/te/ne ...dě/tě/ně (dobrý den, telefon)
- čtení j před e – Jevropa, Jeva
- délka vokálů - zkracování všech délek na konci slov a protahování délek u krátkých českých vokálů uprostřed slov, zejména u delších slov: podnikátel/ředitelna, ale i na začátku slov: oběd...
- o/a ... řada slov v ruštině – píše se o, čte se a (např. akna), to studenti přenášejí i do češtiny
- velké problémy rozlišovat di/ti/ni a dy/ty/ny
- příliš silná výslovnost y (byl)
- čeština akcent na první slabice VYužívat - využívat
- větná intonace v ruštině je jiná než v češtině

Gramatika

- psaní: často zaměňují u/y
- funkce pádů – chápou bez problémů, ale často jiné vazby: zeptat se + genitiv. (v ruš. akuzativ)
- jiné předložky - např. chodit do lékaře, na banku
- zájmena – je velmi těžké odnaučit vidím jich – místo je
- vynechávání pomocného slovesa být v přítomném (já doma) I minulém času (já studoval)
- psaní záporu u sloves zvlášť
- reflexivní pasívum, nechápou, proč ho čeština preferuje, v ruštině se preferuje složené pasívum!!!

- kondicionál – v ruštině je univerzální by, v češtině by, bys (já by šel..)
- často opačný význam některých slov: zápach=vůně, život=břicho, mir=svět... (ja pošel)

Vietnamští žáci/ studenti

Výslovnost

- některá písmena chybí (ě, š, č, ř, ž, ý, á, í, é, ó, ú, ů, j)
- často si myslí, že čárky označují tóny, a proto je nevyslovují jako dlouhé samohlásky
- nevyslovují nebo komolí koncové souhlásky
- problém rozlišení tónu otázky a oznamovací věty
- větná intonace – ve vietnamštině není
- s, š – čtou jako t (pes -pet, chceš - chcet)
- r, d – čtou jako z (růže – zuze, nevadí – nevazi)
- ch – čtou jako č (Chodov – Čodop)
- tr – čtou jako č (tramvaj – čamvaj)
- c – čtou jako s (cibule – sibule)
- v – čtou jako p (lov – lop)
- nerozlišují l – n (Monika – Molika)
- někdy nerozlišují b/p

Gramatika

Vietnamština nerozlišuje řadu věcí, které jsou v češtině běžné: např. gramatický rod, rozdíl mezi singulárem, plurálem, min, přít., bud. časem, dokon. a nedok. slovesa, první, druhou, třetí osobou.

- slova se neskloňují, nečasují ani jinak neproměňují
- problém pády – jaké má použití, v jaké situaci
- nemá příliš mnoho internacionálních termínů

Mongolští žáci/studenti

Mongolština se zapisuje azbukou, často nerozlišují délky samohlásek, čárky, háčky.

Výslovnost

- nemá hlásku h – její výslovnost je potřeba nacvičovat
- nemá ř, x, z a ž (z často vyslovují jako dz, ž jako dž)
- nerozlišování diakritiky (byt, být, drahá, dráha)
- problém s výslovností di+dy, ti+ty, ni+ny
- problémy i s intonací (zejména tázací a rozkazovací věty)

Gramatika

- slova a tvary slov se tvoří pomocí přípon
- nerozlišuje se mluvnický rod, záleží na kontextu, pokud je nutné rozlišení – výraz: muž nebo žena – chápou přirozený rod
- plurál a singulár existuje – někdy se používá i singulár na místo plurálu, pokud je to z kontextu jasné (tři dělník)
- 9 pádů, ale jiný význam než české pády
- slovesa – časování je pro Mongoly těžké, při časování se v mongolštině se sloveso nemění, mění se jen zájmeno – nelze ho vynechat, ze začátku používat s osobními zájmeny
- jedno slovo může být ve větě substantivem, adjektivem, slovesem či příslovcem
- spojky – mongolština jich má velmi málo

Arabští žáci/studenti

Výslovnost

- arabština nezná hlásku p - Arabové vyslovují ji jako b
- arabština má jen 3 samohlásky a, u, i – problém s rozlišováním e/i, u/o, a/e (zejména v psaném projevu)

- výše uvedené tři samohlásky mají krátkou a dlouhou variantu, ale zapisuje se pouze dlouhá varianta

- problémy s výslovností ou, eu, au

- problémy s výslovností slov, která mají více souhlásek po sobě následujících např.:
čtvrtek – (Arab ho vysloví jako „četverték“), jmenuje se – jmenuje

Gramatika

- vynechávání pomocného slovesa být - větné konstrukce typu já student

- neexistuje kategorie středního rodu, má jen rod mužský a ženský

- slovesa se neuvádí v infinitivu, ale ve 3. osobě sing. min. času

- problém se slovesem mít, arabština ho nemá – vyjadřuje ho pomocí předložek

- adjektiva – po podstatném jméně – kniha hezká

- má pády, ale pouze tři – nominativ, genitiv a akuzativ

Struktura hodiny

Lekce by neměla být stereotypní, měly by se v ní střídat různé druhy aktivit a promítnout v ní všechny složky komplexní jazykové kompetence, a to formou:

a) poslechů, b) dialogů, c) četbou (hlasitou i tichou), d) psaní, e) gramatických cvičení, f) jazykových her

Začátek lekce - opakování minulé látky a její osvěžení

Prostřední fáze hodiny - výklad nové látky + procvičování (různá cvičení, didaktické a jazykové hry apod.)

Konec hodiny - opakování nabyté látky, provázání učiva s probranou látkou, reflexe

Aktivita je nutné přizpůsobit úrovni skupiny/ jednotlivce, ale také je individuálně směřovat k jednotlivým účastníkům kurzu.

Trénink výslovnosti

Nejčastěji používané učebnice pro dospělé

Adamovičová, A., Ivanovová, D.: Basic Czech I, II. Karolinum 2006, 2007.

Adamovičová, A.: Nebojte se češtiny. Karolinum 2005.

Andrášová, H.; Podepřelová, A. a kol.: Desetiminutovky čeština pro cizince. Klett 2008.

Boccou Kestřánková, M. a kol.: Čeština pro cizince A1 a A2: učebnice a cvičebnice. Edika 2017.

Boccou Kestřánková, M. a kol.: Čeština pro cizince B1: učebnice a cvičebnice. Edika 2016.

Boccou Kestřánková, M. a kol.: Čeština pro cizince B2: učebnice a cvičebnice. Edika 2013.

Cvejnová, J.: Česky, prosím. Karolinum 2008.

Čechová, E., Remediosová, H., Putz, H: Chcete mluvit česky?, Liberec 2005.

Hádková, M.: Čeština pro cizince a azylanty A1 a A2. SOZE 2005.

Hrdlička, M., Bischofová, J. Čeština pro cizince a azylanty B1 (učebnice, cvičebnice a metodika). Praha: MŠMT, 2005

Froulíková, L.: Zahrada českého jazyka. Academia 2003.

Froulíková, L. Adam a Eva v Českém ráji. Academia 2008.

Holá, L.: Čeština Express 1, 2, 3. Akropolis 2011, 2014.

Holá, L.: Česky krok za krokem 1 (A1-A2). Akropolis 2016, 2017.

Holá, L., Bořilová, P.: Česky krok za krokem (B1). Akropolis 2009.

Hronová, K.: Úvodní audiorální kurs češtiny pro výuku zahraničních studentů. UJOP UK 1994.

Hronová, K., Turzíková, M.: Čeština pro cizince. Fraus 1998.

Nekovářová, A.: Čeština pro život. Akropolis 2006.

Parolková, O., Nováková, J.: Czech for foreigners. Praha 2004

Rešková, I.; Pintarová, M.: Communicative Czech. (Elementary, Intermediate). PhDr. Ivana Rešková 2004.

Roubalová, E.: Učíme se česky. Karolinum 2004.

Štindl, O.: Easy Czech Elementary. Akronym 2008.

Manuál pro učitele českého jazyka pro cizince bez znalosti latinky:

www.varianty.cz/download/pdf/pdfs_83.pdf

Učebnice češtiny pro děti

Dousková, J.; Štenclová K., Fraňková, L.: Česky vesele a hezky. Centa 2005.

Hanzová, M.: Učíme se česky 1. Pansofia.

Hasilová, H.: Pozor, začínáme! 1.+2. Fortuna 2006.

Hrubá, J.: Čeština pro děti cizinců. MSD, spol.s.r.o, Brno 2004.

Kamiš, K.: Učíme se česky 2. Pansofia.

Kotýková, S.; Lejnarová, I.: Čeština pro malé cizince 1/2. Knižní klub, 2005.

Schrimpfová, J. M.: Můj první slovník českého jazyka. Fraus 2008.

Škodová, S.: Domino. Český jazyk pro malé cizince 1 (Pracovní sešit). UJEP 2010.

Táborková, J.: Hezky česky. NIDV, 2016.

Tenorová, A.: Hrátky s češtinou. ZŠ a MŠ náměstí Svobody 2

Vojtkovská, P.: Annjong hasejo, paní učitelko. ZŠ Frýdek-Místek, 2008.

Hry a aktivity

Andrášová, H., Podepřelová, A. a kol: Na cestě za češtinou. Klett 2008.

Čechová, M., Oliva, K., Nejedlý, P.: Hrátky s češtinou. SPN 2007.

Hancock, M.: Pronuntiation Games. Macmillan Publisher 1991.

Malá, Z.: Hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince. Lingea Ludus 2009.

Pišlová, S.: Jazykové hry. Fortuna 2008.

Rinvolucri, M.: Grammar Games. Cambridge University Press 2008.

Víška, V., Nováková, L.: Čeština nás baví. Triton 2005.

Warner, P.: 6x25 her rozvíjejících schopnosti a dovednosti dítěte. Portál 2005.